

СИЛАБУС

Демократія: від теорії до практики

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	А Освіта
Спеціальність	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітня програма	Історія, громадянська освіта та правознавство в закладах освіти
Вид дисципліни	вибіркова
Рік підготовки, семестр	2 курс, 3 семестр
загальна кількість годин/кредитів	90/3
Мова викладання	українська

1. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПІБ викладача	Олійник Олександр Миколайович
Кафедра	теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін
Посада	завідуючий кафедри теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін
Науковий ступінь	кандидат юридичних наук
Вчене звання	доцент
Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=E_ILQs0AAAAJ&hl=uk	Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=E_ILQs0AAAAJ&hl=uk WoS: https://www.webofscience.com/wos/author/record/2154081
Адреса кафедри, № кабінету (викладацької)	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, історичний факультет, кафедра теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін (м. Харків, вул. Алчевських, 29), каб. 304
Контактна інформація викладача:	0980255340; oliinyk.oleksandr@hnpu.edu.ua

2. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни будується у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції)» і закріплена Програмою навчальної дисципліни.

Кожен викладач висуває здобувачам вищої освіти систему вимог, правил поведінки студентів на заняттях, взаємин із викладачем, іншими студентами. Вона включає такі базові вимоги:

- не пропускати лекції та семінарські заняття, про відсутність з поважних причин доводити до відома викладача заздалегідь;
- регулярно переглядати лекційний і практичний матеріал;
- здавати й захищати самостійні роботи та завдання у визначені терміни;
- системність і регулярність роботи здобувача вищої освіти з навчальною і науковою літературою;
- обов'язковою є присутність здобувача на модульному та підсумковому контролях.

Здобувач успішно навчається, якщо послідовно набирає кредити, необхідні для здобуття бажаного ступеня. Для цього потрібно, щоб накопичувальний бал був не нижче, ніж 60 за всіма курсами протягом кожного семестру. Якщо накопичувальний бал нижче 60 балів, здобувач вважається неуспішним і може бути відрахований.

Пререквізити навчальної дисципліни	
3. ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Призначення навчальної дисципліни	спрямоване на активного та відповідального громадянина, висококваліфікованого фахівця, що володіє фундаментальними знаннями з теоретичних засад демократії, громадянського суспільства, прав людини, сприяє консолідації суспільства та підтримки демократичних перетворень в умовах сучасних викликів; методична підготовка майбутніх вчителів для результативного формування громадянських компетентностей, їх соціалізації, формування національної самосвідомості, громадянської позиції, загальної культури, світоглядних орієнтирів, критичного мислення, творчих здібностей, дослідницьких та аналітичних навичок, навичок життєзабезпечення тощо
Мета вивчення навчальної дисципліни	вибудувати у здобувачів вищої освіти уявлення про формування сучасного управлінського мислення, навичок, ставлень та системи знань з історії та теорії демократії, конституціоналізму, прав людини, політичних партій та громадянського суспільства, особливості нормативної бази; сприяти засвоєнню таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість, толерантність, відповідальність, повага до прав людини, сформувані свідомих, відповідальних та активних громадян, спроможних розвивати сильну демократичну Україну і передавати свої знання іншим.
Завдання вивчення навчальної дисципліни	надати базові знання про сутність, особливості, проблеми та тенденції розвитку інституту «демократії» у світі та в Україні; сформувати у здобувачів вищої освіти первинні практичні навички щодо застосування одержаних теоретичних знань у педагогічній діяльності; закласти основи виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівності; сприяти формуванню громадянської компетентності учнівської молоді, що забезпечує її активну громадянську позицію, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство у розв'язанні суспільних проблем; сприяти розвитку ставлень, що є основою відповідальної участі громадян у суспільних процесах.
4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ	
Сформовані компетентності	ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь при викладанні історичних, правознавчих, інтегрованих суспільствознавчих дисциплін, громадянської освіти, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу Загальні ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

	ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Спеціальні (фахові) ФК 1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину історії, правознавства і суспільствознавчих дисциплін. ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності. ФК3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів. ФК4. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення. ФК5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання із урахуванням вимог законодавства щодо академічної доброчесності. Предметні ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз джерел історичної та юридичної інформації та використовувати їх у професійній діяльності, аналізувати нормативно-правову базу, використовувати законодавчі та нормативно-правові документи в тому числі іноземними мовами. ПК 10. Здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду, до застосування системи педагогічних, психологічних та професійно-методичних умінь для командної співпраці із фахівцями, асистентами вчителя і батьками. ПК 11. Знання і розуміння механізмів функціонування інститутів громадянського суспільства, оцінка стану громадянського суспільства в Україні і світі. ПК 12. Здатність формувати знання про базові норми і цінності демократичного суспільства, оцінювати основні демократичні здобутки в Україні та світі. ПК 14. Здатність генерувати високу історичну і громадянську свідомість, правову політичну культуру, національну гідність та історичну пам'ять.
Програмні результати навчання	ПРН 4. Демонструє інтегроване мислення, пояснює цілісну картину суспільно- історичного розвитку через міжпредметні зв'язки, розкриваючи для визначення основних риси і пояснення цілісності історичних епох у політико-правовій, економічній, соціальній, культурно-інтелектуальній сферах. ПРН 6. Працює з джерелами інформації, інтегрує їх у зміст навчання історії, правознавства, громадянської освіти, володіє технологією використання різноманітних методів виявлення та опрацювання джерел з різних галузей історії та права, представляє та обговорює відображені в них факти, явища,

події, визначає власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знає зміст шкільних курсів історії, проектує і здійснює навчальний процес, обирає оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії, правознавства і громадянської освіти, уміє оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 9. Цінує різноманіття та мультикультурність; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керується в педагогічній діяльності принципами толерантності, діалогу й співробітництва, дотримується демократичних принципів поваги до честі та гідності особистості, захисту прав і свобод людини і громадянина, діє на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення, правової культури і правового виховання.

ПРН 11. Демонструє знання нормативно-правової бази функціонування громадянського суспільства, його основних інститутів, особливостей функціонування громадських організацій.

ПРН 12. Демонструє здатність до соціальної активності, комунікації, планування, здійснення і презентації громадсько-політичних ініціатив і соціально-освітніх проєктів.

ПРН 13. Демонструє вміння вести конструктивний діалог, критично мислити, толерантно розв'язувати соціальні конфлікти, приймати соціально відповідальне і виважене рішення.

ПРН 14. Демонструє уміння обирати критерії формування громадянської компетентності, діагностувати і оцінювати рівень навчальних досягнень здобувачів.

ПРН 15. Визначає і застосовує теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу та пояснення історичних та правових фактів, орієнтуватися в системі права в контексті формування української національної та громадянської ідентичності.

5. СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОБУТИХ НАВИЧОК

Викладацька діяльність вчителя історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін закладу середньої та професійно-технічної освіти, керівника середньої ланки освіти, спеціаліста в державних і приватних установах і підприємствах

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

словесні методи (лекція, пояснення, дискусія, співбесіда);
 практичні методи (практичні заняття);
 наочні методи (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);
 робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату, підготовка доповіді);
 відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні);
 самостійна робота (виконання завдань, підготовку до практичних занять, поточного та рубіжного контролю, вивчення джерел та навчальної, наукової літератури);
 індивідуальна науково-дослідна робота (завдання) здобувачів вищої освіти;
 інтерактивні (брейнстормінг», круглий стіл, дискусії, рольові ігри, робота в малих групах, «акваріум», метод «кейсів», «скрайбінг» та інші).

7. ЗМІСТ ТА ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми/розділу дисципліни	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Філософські засади демократичного врядування	2			6

Тема 2. Права людини, механізм їх захисту та права вразливих верств населення	2	2		6
Тема 3. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні	2	2		4
Тема 4. Система демократії в Україні та механізм її реалізації	2	2		6
Тема 5. Громадянське суспільство і демократія	2	2		4
Тема 6. Виклики для громадянського суспільства	2			6
Тема 7. Громадянськість та демократія	2	2		4
Тема 8. Роль громадянського суспільства в демократичних реформах у Східній Європі				6
Тема 9. Активне громадянське населення.	2	2		4
Тема 10. Що таке «хороший» громадянин				6
Тема 11. Презентація студентських проектів		2		8

8. КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методика оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації.

Шкала оцінювання здобувачів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	74 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 73 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень балів знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни
ФОРМА КОНТРОЛЮ		залік

Розподіл рейтингових балів за видами контролю			
Назва виду діяльності та форми контролю	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів за вид роботи
Підготовка та робота на практичному занятті	3	7	21
Виконання завдань для самостійної роботи	2	10	20
Виконання ІНДЗ	10	1	10
Виконання студентського проєкту	9	1	9
Екзамен	40		40
Максимальна кількість балів протягом семестру:			100
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА			
Базова			
1.Васильків І. Д. Громадянська освіта. Інтегрований курс. Рівень стандарту. Повторне видання. 10 клас. Тернопіль: Астон, 2023. URL: https://uahistory.co/pidruchniki/vasilkiv-civil-education-integrated-course-10-class-2023-standard-level-reissue/ 2. Вербицька П. В. Громадянська освіта. Інтегрований курс. Рівень стандарту. Повторне видання. 10 клас. Київ: Літера ЛТД, 2023. URL: https://uahistory.co/pidruchniki/verbizka-civil-education-integrated-course-10-class-2023-standard-level-reissue/ 3. Демократія: від теорії до практики. Посібник для студентів. Видання друге, доповнене. 2019 Міжнародна фундація виборчих систем. 103 с. URL: https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/11/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Student-Handbook-v2-2019-08-29-Ukr.pdf 4. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу. Видання друге, доповнене. 2019 Міжнародна фундація виборчих систем. 288 с. URL: https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2019/10/IFES-Ukraine-Democracy-from-Theory-to-Practice-Course-Reader-v2-2019-08-29-Ukr.pdf 5. Доморослий В. І. Основи демократії : навчальний посібник. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.			
Допоміжна			
1.Боренько Я. Громадянська освіта в Україні. URL: https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/171108_citizenship-education-Ukraine-ukr_YB.pdf 2. Кендзьор П., Волошенюк О., Горленко Г. Громадянська освіта в умовах війни. Додаткові матеріали до методичного посібника до курсу громадянської освіти “3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо”. Львів, 2023. 57 с. 3. Громадянська освіта в умовах безпекових викликів і загроз : навчальний посібник / за ред. А. М. Круглашова, Н. Ю. Ротар, І. В. Цікул. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 184 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5883/%D0%A0%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%93%D0%9E_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y 4.Олійник О.М., Солошенко О.М. «Необхідні» порушення демократії при режимі воєнного стану в Україні // Новий колегіум. Вип. № 4 (112). Харків: Колегіум, 2023. С.28-34. 5. Стратегія розвитку громадянської освіти на період до 2030 року. URL: app > media > 2020/07/17">https://mon.gov.ua > app > media > 2020/07/17			
Інформаційні ресурси			
1.Всеосвіта - https://vseosvita.ua/ 2.Всеукраїнська асоціація викладачів історії, громадянознавства та суспільних дисциплін «НОВА ДОБА» - https://www.novadoba.org.ua/gromadska-osvita-ua 3.Інститут модернізації змісту освіти - https://imzo.gov.ua/pidruchniki/elektronni-versiyi-pidruchnikiv 4.Верховна Рада України - https://www.rada.gov.ua/			

4. Міністерство освіти та науки України - <http://www.mon.gov.ua>

Сайт кафедри теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін:

<http://hnpu.edu.ua/uk/division/kafedra-teoriyi-i-metodyky-vykladannya-suspilno-pravovyh-dyscyplin>

Електронна сторінка викладача Олійника О.М.: <http://hnpu.edu.ua/uk/oliynyk-oleksandr-mykolayovych>